

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD			PESEL																

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **12 czerwca 2015 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 30 stron (zadania 1–21).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MHI-R1_1P-153

Zadanie 1. (0–1)**Źródło. Fragment Kodeksu Hammurabiego**

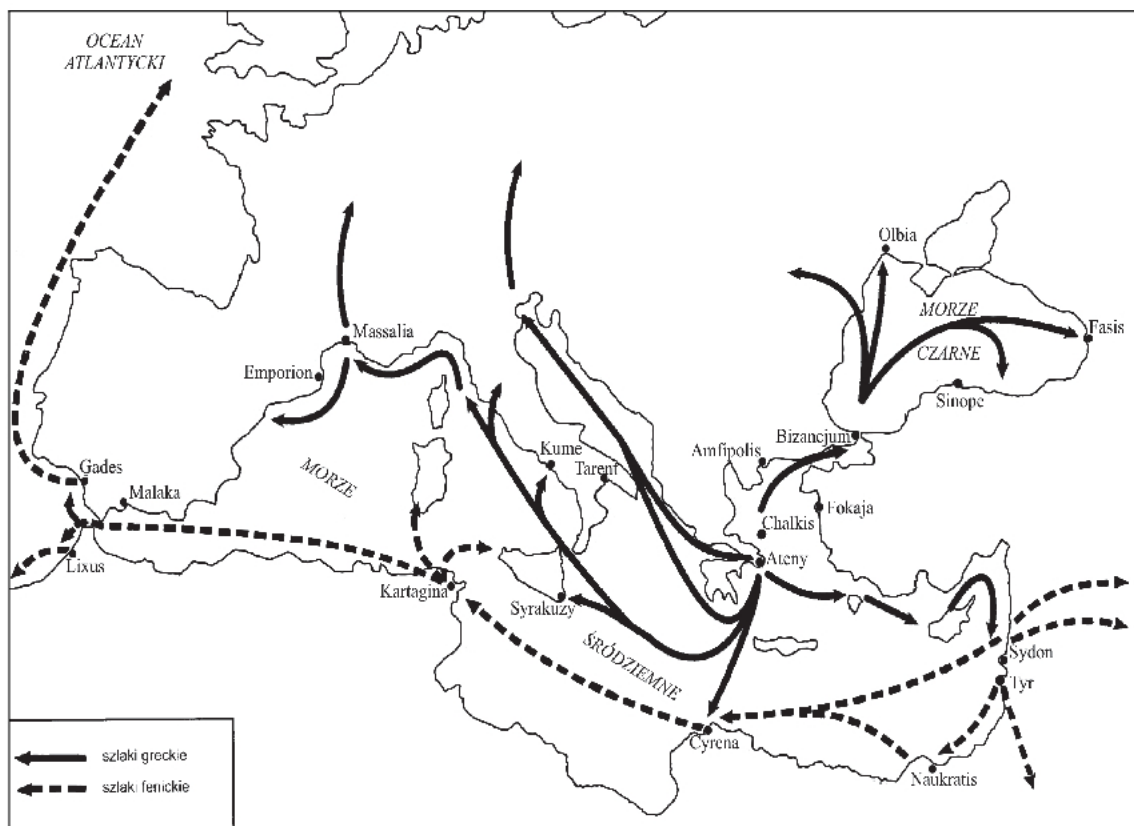
- §196: Jeśli obywatel wybił oko jednemu z obywateli, należy wybić jego oko.
 §198: Jeśli [obywatel] wybił oko poddanego pałacu lub złamał kość poddanemu pałacu, zapłaci jedną minę¹ srebra.
 §199: Jeśli [obywatel] wybił oko niewolnika [należącego do innego] obywatela lub złamał kość niewolnika [należącego do innego] obywatela, zapłaci połowę jego ceny kupna.
 § 200: Jeśli wybił obywatel ząb obywatela równego sobie, należy wybić jego ząb.
 § 201: Jeśli wybił [obywatel] ząb poddanego pałacu, zapłaci jedną trzecią miny srebra.

J. Tazbirowa, E. Wipszycka, *Historia. Starożytność*, Warszawa 1988, s. 45.

¹Mina – stosowana w Babilonii jednostka miary srebra.

Wpisz numery paragrafów, które sformułowano zgodnie z prawem odwetu.

.....

Zadanie 2. (0–2)**Źródło 1. Mapa. Handel śródziemnomorski w Grecji klasycznej**

Historia świata śródziemnomorskiego, red. F. Lebrun, Wrocław 2003, s. 431.

Źródło 2. Autor anonimowy, *Ustrój polityczny Aten* [z V wieku p.n.e.]

Jeśli jakieś państwo obfituje w drewno zdatne do budowy okrętów, komu je sprzeda, jeśli nie porozumie się z ludem panującym na morzu? A miasto bogate w żelazo, miedź, len – gdzie to sprzeda, jeśli nie porozumie się z panem morza?

Na podstawie: *Człowiek Grecji*, red. J.-P. Vemant, Warszawa 2000, s. 53.

Źródło 3. Ksenofont, *O dochodach* [z IV wieku p.n.e.]

Ma najwygodniejsze i najbezpieczniejsze schronienie dla statków; gdy raz tam zakotwiczą, mogą bez obaw pozostać pomimo złej pogody. W większości miast kupcy są zmuszeni przyjąć w wymianie towar, ponieważ pieniądź tych miast nie jest w obiegu poza nimi. W Atenach natomiast mogą zaopatrzyć się, w zamian za to, co przywieźli, w większość towarów, których ludzie potrzebują; jeśli zaś nie chcą zabierać ładunku, mogą wywieźć ze sobą pieniądze i zrobić w ten sposób świetny interes; gdziekolwiek bowiem by je sprzedali, dostaną za nie więcej, niż wynosiła wyjściowa suma.

Na podstawie: *Człowiek Grecji*, red. J.-P. Vemant, Warszawa 2000, s. 53.

Uzasadnij tezę, że starożytne Ateny odgrywały dominującą rolę w handlu śródziemnomorskim. Odwołaj się do wszystkich źródeł.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)**Źródło. Tacyt, *Wybór pism***

Zakazał [Tyberiusz], żeby nikt z senatorów albo ekwitów rzymskich pierwszej rangi bez jego pozwolenia do tego kraju nie wkraczał – i zarezerwował Egipt dla siebie, bojąc się, aby ktokolwiek Italii głodem nie udręczył, gdyby tę prowincję i klucze od lądu i morza choćby małą załogą, na przekór ogromnym wojskom, wziął w posiadanie.

Tacyt, *Wybór pism*, Wrocław 2004, s. 53.

Na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnij, jakie były przyczyny, dla których Tyberiusz zakazał pobytu w Egipcie senatorom i ekwitom bez jego zgody.

.....

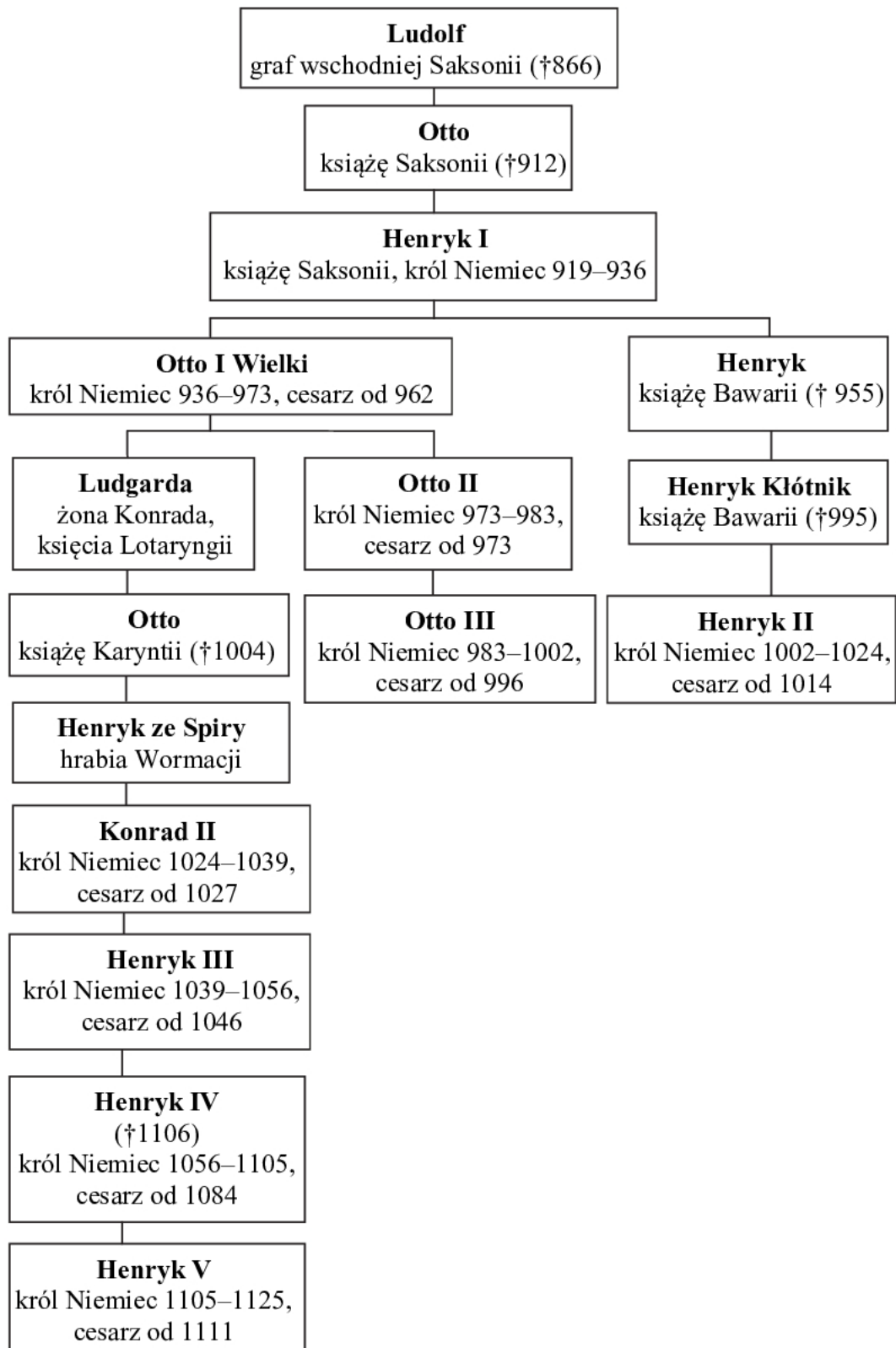
.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Źródło: Tabela genealogiczna (fragment) Ludolfingów i dynastii salickiej (frankońskiej)

Na podstawie: *Wielki atlas historyczny*, Warszawa 2002, s. 182.

Objaśnienie:

† – rok śmierci; obok imion podano tylko niektóre godności otrzymane przez wymienione osoby. W przypadku kobiety wymieniono godności jej męża. Przy osobie, która była królem Niemiec, podano lata panowania, a gdy otrzymała godność cesarza – rok koronacji.

Na podstawie tablicy genealogicznej i wiedzy własnej uzupełnij tabelę – wpisz imiona władców Niemiec panujących w roku, w którym rozgrywały się wydarzenia historyczne opisane w tabeli.

	Fragmety opisu wydarzenia	Imię władcy Niemiec
1.	Margrabia Hodo, zebrawszy wojsko, napadł [...] na Mieszka, który był wierny cesarzowi i płacił trybut aż po Wartę. [...] odnieśli zrazu zwycięstwo, lecz potem brat Mieszka – Czibor – zadał im klęskę, kładąc trupem wszystkich najlepszych rycerzy.	
2.	Kiedy poprzez kraj Milczan dotarł do siedzib Dziadoszan, wyjechał z radością na jego spotkanie Bolesław, [...] z jaką wspaniałością przyjmował wówczas Bolesław cesarza i jak prowadził go przez swój kraj aż do Gniezna. [...] Tamtejszy biskup Unger przyjął go z wielkim szacunkiem i wprowadził do kościoła.	
3.	Wojsko nieprzyjacielskie [...] nadaremnie usiłowało bronić swojej ojczyzny. [...] Bolesław ścigał z wymarżonym wprost powodzeniem znajdujących się w rozsypce nieprzyjaciół. [...] Opuszczony [...] przez swego władcę [Jarosława], który uciekł, Kijów przyjął w dniu 14 sierpnia Bolesława.	
4.	Cesarz [...] przesłał Bolesławowi wprzód poselstwo w te słowa: Niegodnym jest cesarza i przeciwnym prawom rzymskim wkraczać zbrojnie do kraju wroga, a zwłaszcza swego wasala. [...] Dlatego winieneś albo przyjąć z powrotem brata swego, oddając mu połowę królestwa, [...] albo ze mną, [...] podzielić mieczem królestwo polskie.	

Kronika Thietmara, Kraków 1953, s. 32–33 oraz 234–235;
Anonim Gall, *Kronika polska*, Wrocław 1989, s. 132.

Zadanie 5. (0–2)**Źródło. Fragment *Kroniki polskiej* Wincentego tzw. Kadłubka**

Z Siemomysła zaś rodzi się ów sławny Mieszko Ślepy. W ślepcie wychowuje się siedem lat. Z końcem roku siódmego zrządzeniem Bożym został oświecony i po odzyskaniu wzroku wykazał przedsiębiorczość ponad wiek. [...] Przez niego na tę naszą ojczyznę wylało się promienne światło nowej gwiazdy. [...] Siedem bowiem z wielu powodów służy do wyrażenia ogólności. [...] Ów pod koniec siódmego roku odzyskuje wzrok, na nas „którzy dotarliśmy do końca wieków”, spływa światło siedmiorakiej łaski. Jego więzi siedem nałożnic, my wikłamy się w siedem grzechów głównych. Ów łączy się wreszcie z jedyną i my jednoczymy się społeczeństwem w objęciach jednego Kościoła. Nazwany zaś został ‘Mieszka’, to jest ‘zmieszanie’, ponieważ rodzice skłopotali się, gdy urodził się ślepy.

Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, Wrocław 1992, s. 49–51.

Wyjaśnij, do czego posłużyła kronikarzowi przypowieść o ślepcie Mieszka. Odpowiedź uzasadnij.

Wyjaśnienie:

.....

Uzasadnienie:

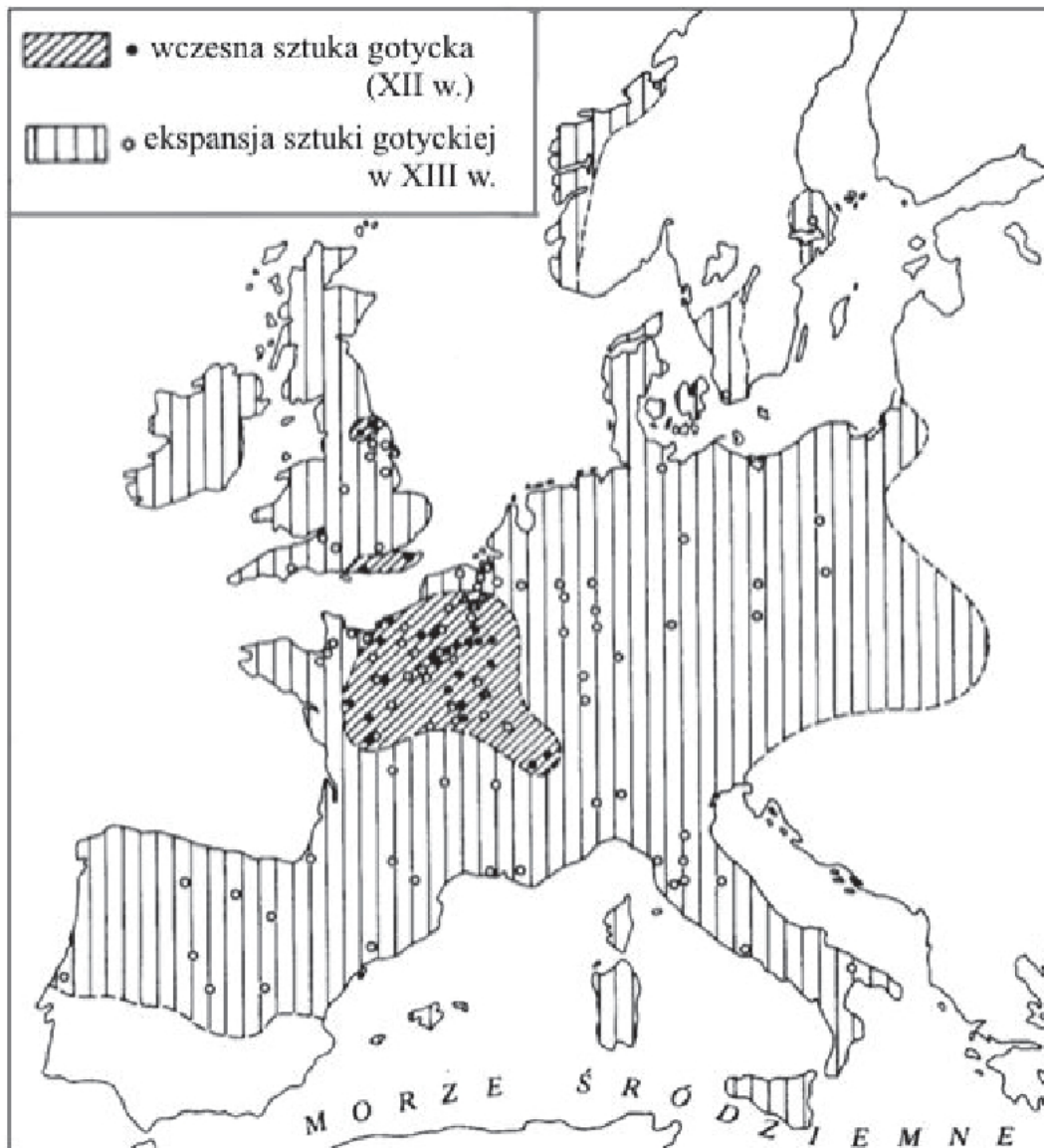
.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–2)

Źródło. Mapa. Zasięg gotyku w Europie w XII i XIII w.

Na podstawie: F. Braudel, *Kultura materialna, gospodarka i kapitalizm XV–XVIII wiek. Czas świata*, t. 3, Warszawa 1992, s. 35.

Wymień dwie przyczyny, dla których zasięg oddziaływania kultury gotyku został zahamowany w południowej części Półwyspu Iberyjskiego oraz w Europie Wschodniej i Południowo-Wschodniej.

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Zadanie 7. (0–2)**Źródło. Papież Bonifacy VIII, Bulla *Unam sanctam* z 18 listopada 1302 roku [fragment]**

Kościół posiada jedno ciało, jedną głowę [...] mianowicie Chrystusa, następcę Chrystusa – Piotra i następcę Piotra, jako powiedział samemu Piotrowi: *Paś owce moje* [...]. *Moje*, rzekł, w ogóle, nie poszczególne, te lub owe. Z tego wynika, że powierzył mu wszystkie. Jeżeli więc Grecy [...] albo inni mówiliby, że nie zostali powierzeni Piotrowi i jego następcom, zmuszeni są przyznać, że nie należą do owiec Chrystusa według słów Pańskich [...], że *jedna jest owczarnia i jeden pasterz*. Słowa Ewangelii pouczają nas [również], że władza Kościoła obejmuje dwa miecze, mianowicie duchowny i doczesny. [...] Potrzeba natomiast, aby miecz podlegał mieczowi i ziemską władzę poddana była duchownej. [...] A tym dobitniej winniśmy zaznaczyć, że władza duchowna godnością i szlachetnością przewyższa jakąkolwiek władzę doczesną [...]. Według bowiem świadectwa prawdy władza duchowna winna mianować władzę świecką i sądzić ją, jeżeli źle postępuje.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 6, Warszawa 1959, s. 55–56.

Wymień dwa problemy dzielące ówczesnych chrześcijan, do których odniósł się papież w przytoczonej bulli.

-
-

Zadanie 8.**Źródło. Opis polityki Zygmunta Augusta**

Bystry polityk i czuły na nastroje społeczeństwa szlacheckiego, Zygmunt August, [...] przeszedł na stronę szlachty [...], bo dostrzegł szansę wzmocnienia swojej pozycji, a przede wszystkim uzdrowienia gospodarki skarbowej. [...] Osiągnięciem sejmów [...] było uporządkowanie spraw związanych z domeną¹ królewską, powstanie skarbu pozwalającego na utrzymanie wojska [...]. Król zobowiązał się do przekazywania 1/5 dochodów z dóbr królewskich na rzecz obrony potocznej, 1/5 miał otrzymywać aktualny posesor², a 3/5 wpływały do skarbu monarchy [...].

S. Cynarski, *Zygmunt August*, Wrocław 1988, s. 101.

¹Domena – posiadłość ziemską w systemie feudalnym.

²Posesor – dzierżawca.

Zadanie 8.1. (0–1)

Podaj nazwę ruchu politycznego, którego celem było przeprowadzenie reform opisanych w źródle.

.....

Zadanie 8.2. (0–1)

Wskaż, przeciwko komu wymierzone były reformy podjęte na sejmach przez króla i szlachtę.

.....

Zadanie 9.

Źródło: Fragment relacji marokańskiego ambasadora w Madrycie z lat 1690–1691.

Naród hiszpański posiada dziś największe bogactwo i dochód ze wszystkich narodów chrześcijańskich, ale umiłowanie luksusu i wygod cywilizacji tak Hiszpanów owładnęło, że mało kto zajmuje się rzemiosłem albo podróżuje za granicę, by handlować, jak inne chrześcijańskie narody – Holendrzy, Anglicy, Francuzi, Genueńczycy i inni. Podobnie rzemiosła, którymi trudnią się klasy niższe i pospólstwo jest w pogardzie u tego narodu, uważającego się za lepszy od innych narodów chrześcijańskich. W większości zajmują się tym w Hiszpanii Francuzi, napływający tutaj tłumnie w poszukiwaniu pracy. W krótkim czasie dorobią się fortun.

D.S. Landes, *Bogactwo i nędza narodów*, Warszawa 2000, s. 201.

Zadanie 9.1. (0–1)

Podaj źródło pochodzenia bogactwa Hiszpanów.

.....

.....

Zadanie 9.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego autor tekstu dostrzegał w postawie Hiszpanów oznaki ich przyszłych niepowodzeń ekonomicznych.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10.**Źródło 1. Fragment opracowania etnografa i socjologa Jana Bystronia**

Bardzo wielką wagę przywiązywano do pochodzenia rodziny i troskliwie utrzymywano tradycję genealogiczną, [...] zwłaszcza o ile wśród krewnych czy powinowatych wykazywano książęce i senatorskie rody [...]. Pamięć ludzka jest krótka, a ambicja bardzo wielka; przy dorywczości i niesystematyczności ksiąg metrykalnych, które źle prowadzono i które często ginęły w pożarach, w rabunkach wojennych czy też po prostu przez brak nadzoru, rozmaite poprawki genealogiczne nie były rzeczą trudną. Wyszukiwano więc możliwie dostojne parentele, przypisywano własnej rodzinie zasługi i dostojeństwa innych, [...] usłudni panegiryci pomagali i przytaczali nowy materiał dowodowy. [...] Szukano chętnie genealogij rzymskich: dopatrywano się w Rzeczypospolitej kontynuacji dawnej republiki rzymskiej, uważano się za Rzymian Północy. [...] Oznaczeniem rodu szlacheckiego był herb [...]. Wiedzano, że herb jest czymś dawniejszym od nazwiska.

J.S. Bystron, *Dzieje obyczajów w dawnej Polsce wiek XVI–XVIII*, t. 1, Warszawa 1994, s. 182–186.

Źródło 2. Fragment wiersza Wespazjana Kochowskiego¹ odnoszący się do herbu Topór

Szukając starożytny skąd jest Topór wzięty,
Pomnisz, że nim się Józef pieczętował święty,
Po nim się Chrystus, jak po ojcu został,
A zaś po Chrystusie Korocińskim dostał.

M. Rożek, *Etos dworu szlacheckiego*, Kraków 2013, s. 18.

¹Wespazjan Kochowski – poeta polskiego baroku, przedstawiciel sarmatyzmu, historyk.

Zadanie 10.1. (0–1)

Wyjaśnij, jaką rolę przypisywała szlachta herbom rodowym.

.....

.....

.....

Zadanie 10.2. (0–1)

Wyjaśnij, jaki stosunek Wespazjana Kochowskiego do pochodzenia herbu Topór wynika z treści wiersza.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11.

Źródło: Obraz Jerzego Siemiginowskiego-Eleutera, *Jan III Sobieski pod Wiedniem*

Polska. Malarstwo i grafika, Warszawa 2010, s. 72.

Zadanie 11.1. (0–1)

Podaj nazwę stylu w malarstwie, w którym obraz został wykonany. Swoją odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11.2. (0–1)

Wyjaśnij treść obrazu, interpretując poszczególne jego elementy.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12.

Źródło: Fragment *Pamiętników* Charlesa Talleyranda dotyczący kongresu wiedeńskiego

Pewne jest, [...] że gdyby przez chwilę chciała tego [Polska] i mogła, to wymknęłaby się spod jarzma tylko po to, by znaleźć się pod nim znów. Bo Polska, przywrócona niepodległości, byłaby nieuchronnie przywrócona anarchii. [...] nie może istnieć monarchia, gdzie lud by nie miał wolności obywatelskiej, a szlachta miała wolność polityczną lub była niezależna, i gdzie nie panowałaby anarchia. [...] Nie da się jej nadać [wolności] deklaracją ani ustawą. Jest [...] pustym słowem, jeśli lud, któremu się ją daje, nie ma niezależnych środków bytu, własności, przemysłu, sztuk, tego, czego żadna deklaracja ani żadne prawo dać nie zdoła i co może być tylko dziełem czasu. Anarchia była stanem, z którego Polska mogła się wydobyć tylko z pomocą władzy absolutnej; a że nie miała u siebie pierwiastków takiej władzy, trzeba było, aby przyszły one do niej z zewnątrz już w pełni ukształtowane, czyli żeby została podbita. [...] Pod obcymi panowaniami dojdą wieki męskiego.

C. Talleyrand, *Pamiętniki*, Londyn 1994, s. 465, 467.

Zadanie 12.1. (0–1)

Wyjaśnij, co według Talleyranda było źródłem anarchii w Polsce.

.....

.....

.....

Zadanie 12.2. (0–1)

Podaj, jaki zarzut autor stawia Polakom, aby uzasadnić decyzje dotyczące polskich ziem podjęte podczas kongresu wiedeńskiego.

.....

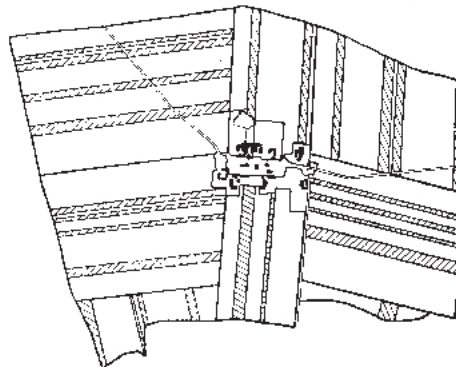
.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–2)

Źródło 1. Plan wsi Szprudowo (powiat tczewski) o niwowym¹ układzie pól z 1824 r.

B. Zientara, A. Mączak, I. Ihnatowicz, Z. Labuda, *Dzieje gospodarcze Polski do roku 1939*, Warszawa 1988, s. 89.

Objaśnienie:

Zakreskowane pola należą do jednego właściciela.

¹Niwowy – tu: rozdrobniony.

Źródło 2. Orka, obraz Józefa Chelmońskiego z 1896 r.

chelmonski.info.pl

Źródło 3. Fragment opracowania współczesnego historyka o sytuacji w rolnictwie w XIX wieku na ziemiach polskich

Mimo stosunkowo dużych różnic regionalnych było to rolnictwo tradycyjne, nastawione głównie na zaspakajanie własnych potrzeb producentów. W gospodarstwach chłopskich konsumpcja domowa, wyżywienie zwierząt domowych i zasiew pochłaniały 70–80% produkcji roślinnej. Blisko połowa ludności wiejskiej nie sprzedawała żadnych produktów i prawie nic nie kupowała. Olbrzymia część produktów rolnictwa nie przechodziła przez rynek, a zjawiska rynkowe w niewielkim tylko stopniu oddziaływały na życie większości społeczeństwa. Rolnictwo było nadal oparte na metodach tradycyjnych. Stosunkowo dużo było nieużytków, ziemię uprawiano w większości w systemie trójpolówki ugorowanej [...], przy czym na wschód od Wisły i Sanu był to system wyłączny. Używano prymitywnych narzędzi (na wschodzie pług był rzadkością). Wydajność ziemi, pracy ludzkiej, a w rezultacie plony były bardzo niskie.

J. Łukasiewicz, *Początki cywilizacji przemysłowej na ziemiach polskich*, Warszawa 1988, s. 6.

Na podstawie źródeł oceń stan rolnictwa w XIX wieku na ziemiach polskich. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Ocena:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 14.

Pamiętał ze szkoły, że pieśń ta została napisana na cześć cara i w oryginalnej wersji mówiła o „sprzyjażnionych dwu narodach”, które „niech kwitną i błogosławią Jego panowanie”. Dopiero później Polacy ją zmienili i zaczęli śpiewać: „ojczyznę wolną racz nam wrócić Panie”, Ślązacy: „Spod jarzma Niemców wybawże nas Panie”, zaś Żydzi: „Boże, coś wielki Izraela naród...”. W ten sposób wyraz czołobitności stał się niepodległościowym szlagierem, którego w 1918 omal nie ogłoszono hymnem odrodzonej ojczyzny.

M. Wroński, *Morderstwo pod cenzurą*, Warszawa 2010, s. 92.

Zadanie 14.1. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Pieśń, o której mowa w tekście źródłowym, powstała na cześć cara

- A. Aleksandra I.
- B. Mikołaja I.
- C. Aleksandra II.
- D. Mikołaja II.

Zadanie 14.2. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Pieśń miała być wyrazem hołdu w podzięce za

- A. utworzenie Księstwa Warszawskiego.
- B. utworzenie Królestwa Polskiego.
- C. założenie Uniwersytetu Warszawskiego.
- D. nadanie *Statutu organicznego* Królestwu Polskiemu.

Zadanie 15. (0–2)

Źródło 1. Fragment tekstu operetki

Niegdyś każdy rasę ceniąc
panu czołem bił,
a dziś wszyscy tylko pieniądz
czczą ze wszystkich sił.
Górą zdolność jest kupiecka
co ma za nic nas
o mój herbie, krwi szlachecka,
wasz przeminął czas.

I. Ichnatowicz, *Spółeczeństwo polskie 1864–1914*, Warszawa 1988, s. 11.

Źródło 2. Friedrich August Ludwig von der Marwitz¹, *Wspomnienia* [fragment]

W mojej młodości mężczyzna mego stanu budził respekt, gdziekolwiek się pojawił; ludzie zdejmowali przed nim kapelusze i ustępowali mu drogi. Dziś, na starość, nie mogę powiedzieć, jestem szanowany jako człowiek, ale już nie jako przedstawiciel stanu. Człowiek ginie w tłumie, nikt nie ustąpi miejsca, nikt nie zdejmie kapelusza, za to zadcpcą cię, jeśli nie zejdziesz z drogi.

Zarys historii Europy, red. T.C.W. Blanning, Warszawa 2000, s. 99.

¹Friedrich August Ludwig von der Marwitz (1777–1837) – pruski generał, polityk.

Na podstawie obu źródeł sformułuj wniosek dotyczący zmian, jakie zaszły w hierarchii społecznej w XIX wieku. Wyjaśnij, jakie były przyczyny tych zmian.

Wniosek:

.....

.....

.....

Przyczyny:

.....

.....

.....

Zadanie 16.**Źródło 1. Fragment wspomnień Bernarda Singera¹ o obradach Sejmu Ustawodawczego**

Było to w czasie ciężkiej walki o reformę rolną. [...] Partia Witoska składała się nie tylko z zamożnych chłopów, ale obejmowała również włościanina średniego i pewne grupy chłopów ubogich, którzy wierzyli, że pierwszy sejm konstytucyjny z obawy przed bolszewikami da ziemię chłopom. [...] Z zewnątrz dochodziły podmuchy rewolucyjne, które groziły ziemianom straceniem wszystkiego, lecz postanowili nie ustąpić ani jednej morgi ziemi. Gniew i oburzenie ogarnęły ławy poselskie. [...] Z ław chłopskich powstają posłowie i wygrażając pięściami zmierają ku prawej stronie. [...] Zaraz dojdzie do krwawej bójki. Duch Szeli unosi się na Sali, ale oto Witos spogląda na swoich piastuszków. Bójka? Przerwanie wszelkich stosunków z prawicą? [...] Posłowie [...] intonują basem pieśń powstańczą: *Gdy naród do boju*. 150 mocnych chłopskich głosów podchwytuje pieśń. Gdy dochodzi do słów, „o cześć wam panowie magnaci”, rosną głosy, [...] w dźwiękach daje się odczuć oburzenie, chłopska złość.

Na podstawie: G. Szelańska, *Historia. Dzieje nowożytne i najnowsze. 1870–1939*, Warszawa 1998, s. 282.

¹Bernard Singer (1893 –1966) – dziennikarz i publicysta polski pochodzenia żydowskiego

Źródło 2. Sowiecki plakat opublikowany podczas wojny polsko-bolszewickiej

Napis na plakacie:

„Chłowie! Polski ziemianin chce zrobić z ciebie niewolnika. Nie pozwól na to!”

<http://www.zeta-ars.pl>

Zadanie 16.1. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Posłowie wyrażający oburzenie, opisani w źródle 1., należeli do

- A. SP.
- B. PPS.
- C. PSL-Piast.
- D. ZLN.

Zadanie 16.2. (0–1)

Odnosząc się do obu źródeł, wyjaśnij, w jaki sposób posłowie wywierali nacisk na sejm, aby doprowadzić do uchwalenia reformy rolnej.

.....

.....

.....

Zadanie 16.3. (0–1)

Wyjaśnij, jak zagrożenie zewnętrzne wpłynęło na konflikt opisany w źródle 1.

.....

.....

.....

Zadanie 17. (0–1)

Źródło: Karykatura z francuskiej gazety z 1939 r. przedstawiająca ukrzyżowanie Polski

Napis na karykaturze:
Pologne – Polska.

[...] *Polskie państwo podziemne 1939–1945*, Nr 2/10, Warszawa 2010, s. 2.

Wyjaśnij treść rysunku, interpretując jego elementy graficzne.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18.

Źródło. Fragment listu gen. Leopolda Okulickiego¹ do prezydenta Władysława Raczkiewicza² z 9 XII 1944 r.

Zajęcie biernego stanowiska było niemożliwością [...]. Potrzebny był czyn, który by wstrząsnął sumieniem świata, zaprzeczał sam przez się fałszywym oskarżeniom, czyn, który w stosunku do Rosji byłby aktem najdalej posuniętej dobrej woli [...]. Zadania tego nie mogły spełnić walki toczone przez nasze oddziały na tyłach cofających się wojsk niemieckich na Wołyniu, na Wileńszczyźnie i we Lwowie [...]. Zadanie to spełniła dopiero bitwa warszawska. Jestem przekonany, że Warszawa spełniła je dobrze. Jeśli nie wszystkie jej skutki mogły wystąpić już dzisiaj – wystąpią one z całą pewnością w przyszłości i opłacą poniesione ofiary. Im mniejsze jest bowiem zrozumienie, jakie stanowisko nasze znajduje dziś w oczach mocarstw zachodnich, tym wyżej zostanie ono ocenione w przyszłości, w momencie, gdy mocarstwa powrócą znów do obrony prawa przed gwałtem i gdy bezprawie zagrozi ich własnym interesom.

T. Strzembosz, *Refleksje o Polsce i podziemiu 1939–1945*, Warszawa 1990, s. 116.

¹Leopold Okulicki – współtwórca SZP-AK, jeden z głównych zwolenników walki zbrojnej w Warszawie, ostatni komendant główny Armii Krajowej, komendant główny NIE, cichociemny.

²Władysław Raczkiewicz – Prezydent RP na Uchodźstwie (1939–1947).

Zadanie 18.1. (0–1)

Napisz, jakie *falszywe oskarżenia* wobec Armii Krajowej przedstawił generał Okulicki.

.....

Zadanie 18.2. (0–1)

Podaj kryptonim akcji zbrojnej, którym nazywano walki opisane w tekście.

.....

Zadanie 18.3. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego stanowisko rządu polskiego na emigracji i Armii Krajowej nie znajdowało zrozumienia w oczach przywódców mocarstw zachodnich w ostatnim okresie II wojny światowej.

.....

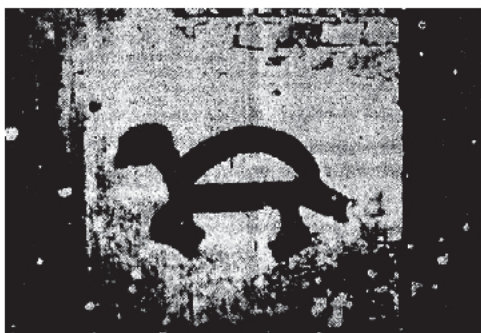
.....

.....

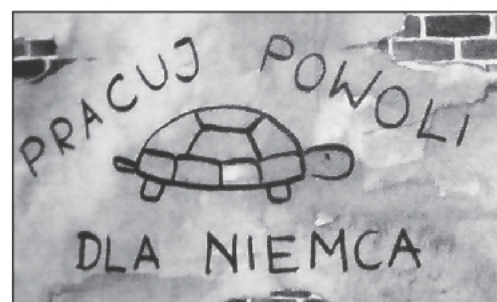
.....

Zadanie 19. (0–1)

Źródło 1. Rysunki wykonywane od końca 1941 roku na murach okupowanej Warszawy

niezłomni.com

pl/polaku-pracuj-powoli

Źródło 2. Fragment pamiętnika Kazimierza Wyki¹

Robotnik nie był winien tej deprawacji. Została ona wywołana jako konieczna samoobrona przed niszczycielskim systemem pracy dla okupanta. Tym niemniej formy zostały zepsute i zdegenerowane. Zerwany został stosunek moralny pomiędzy robotnikiem a jego pracą.

K. Wyka, *Życie na niby. Pamiętnik po klęsce*, Kraków 1984, s. 149–150.

¹Kazimierz Wyka – historyk i krytyk literatury, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wyjaśnij, dlaczego Kazimierz Wyka twierdzi, że w okresie okupacji został zerwany stosunek moralny pomiędzy robotnikiem a jego pracą. W odpowiedzi odwołaj się do obu źródeł.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20.

Źródło: Kodeks Okupacyjny [fragment]

9. Łam bzdurne przepisy WRONY. Użyczaj swego mieszkania ukrywającym się. Noś duże torby dla ułatwienia pracy kolporterom. Rób zamieszanie, kiedy zatrzymują kogoś na ulicy.

10. Jeżeli jesteś członkiem partii, oddaj legitymację. Kolegów, którzy jeszcze tego nie zrobili, pytaj, czy rzeczywiście są po stronie tych, którzy kazali strzelać do górników w kopalni [...]. ZOSTAWMY WRONIE KOSZARY. ZAKŁAD PRACY, ULICA, KOLEJKA, OSIEDLE – NIECH BĘDĄ NASZE

PAMIĘTAJMY: Oni mają tylko czołgi, karabiny i pałki. My mamy SOLIDARNOŚĆ, która jest potężniejsza niż wszystkie dyktatury. Jeszcze pan nie wygrał tej wojny, generale!

[...] *Teki Edukacyjne IPN*, Warszawa 2003, karta nr 44.

Zadanie 20.1. (0–1)

Do jakiego wydarzenia z okresu PRL nawiązuje tekst?

.....

Zadanie 20.2. (0–1)

Wyjaśnij sens wezwania: *Noś duże torby dla ułatwienia pracy kolporterom.*

.....

.....

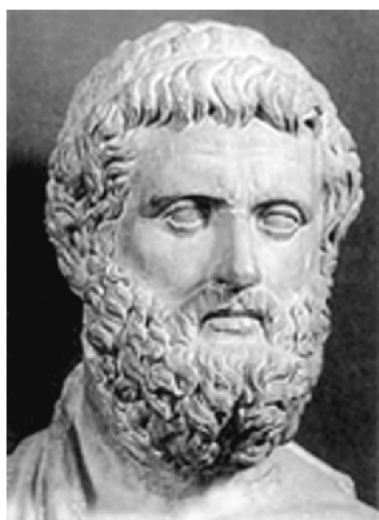
.....

.....

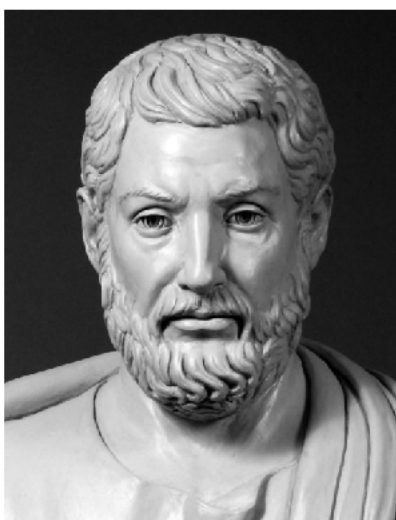
Zadanie 21. (0–12)

Zadanie zawiera pięć tematów. Wybierz jeden z nich do opracowania.

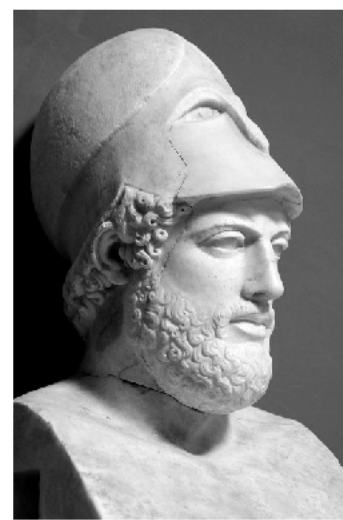
1. Blaski i cienie demokracji. Omów i oceń zasady funkcjonowania demokracji ateńskiej. W swojej wypowiedzi odnieś się do materiałów źródłowych (str. 20–21).
2. Omów genezę, postanowienia i skutki unii polsko-litewskich do końca XV wieku. W swojej wypowiedzi wykorzystaj materiały źródłowe (str. 22–24).
3. Królewski majestat a szlachecka wolność. Przedstaw stosunki między władzą królewską a szlachtą w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.
4. Napoleon hegemonem Europy. Omów wpływy polityczne, ekonomiczne i kulturalne Francji w latach 1800–1815.
5. Scharakteryzuj i oceń politykę państw zachodnich wobec Niemiec w latach 1933–1949.

Materiały źródłowe do tematu 1.**Źródło 1. Reformatorzy ustroju państwa ateńskiego**

Solon

Klejstenes

Perykles

www.greeceathensaegeainfo.com

Źródło 2. Perykles – o demokracji ateńskiej

Nasz ustrój polityczny nie jest naśladownictwem obcych praw, a my sami raczej jesteśmy wzorem dla innych niż inni dla nas. Nazywa się ten ustrój demokracją, ponieważ opiera się na większości obywateli, a nie na mniejszości. W sporach prywatnych każdy obywatel jest równy w obliczu prawa; jeśli zaś chodzi o znaczenie, to jednostkę ceni się nie ze względu na jej przynależność do pewnej grupy, lecz ze względu na talent osobisty, jakim się wyróżnia; nikomu też, kto jest zdolny służyć ojczyźnie, ubóstwo albo nieznanie pochodzenie nie przeszkadza w osiągnięciu zaszczytów. W naszym życiu państwowym kierujemy się zasadą wolności. W życiu prywatnym nie wglądamy z podejrzliwą ciekawością w zachowanie się naszych współobywateli, [...] jesteśmy posłuszni każdoczesnej władzy i prawom, zwłaszcza tym niepisanim, które bronią pokrzywdzonych i których przekroczenie przynosi powszechną hańbę.

T. Maresz, K. Juszczak, *Historia w tekstach źródłowych*, cz.1, Toruń 1994, s. 17.

Źródło 3. Anonimowy Ateńczyk o ustroju ateńskim

Co zaś do ustroju ateńskiego – nie pochwalam wyboru tego właśnie ustroju. Ateńczycy bowiem, wybierając go, sprawili, że ludzie podlegszego stanu są w lepszej sytuacji niż warstwy wyższe. [...] Zamierzam jednak wykazać, że skoro już taką podjęli decyzję, skutecznie zabezpieczają swój ustrój oraz sprawnie przeprowadzają inne przedsięwzięcia, które pozostali Hellenowie uważają za błędne. Po pierwsze więc wykazę, że biedacy oraz lud słusznie cieszą się tam lepszą pozycją od ludzi szlacheckiego pochodzenia i zamożnych, ponieważ to właśnie lud stanowi załogę okrętów i tworzy potęgę państwa [...] w stopniu znacznie większym niż hoplici, ludzie szlacheckiego pochodzenia oraz warstwy wyższe. Skoro taka jest sytuacja, wydaje się słuszne, aby każdy miał dostęp do urzędów [...] i aby każdy obywatel, który zechce zabrać głos, mógł to uczynić bez przeszkód. [...] Mógłby ktoś powiedzieć, że nie powinni wszystkim pozwalać przemawiać na równych prawach ani zasiadać w radzie, lecz dopuszczać tylko najbieglejszych i najlepszych. Tymczasem i w tej sprawie podejmują najwłaściwszą decyzję, zezwalając na zabieranie głosu także ludziom niskiego stanu. Bo gdyby zabierali głos tylko ludzie wyższego stanu, gdyby oni wyłącznie zasiadali w radzie, obywatelom tego pokroju działałoby się dobrze, a pospólstwu – nie. [...]

A. Ziółkowski, *Człowiek i historia. Czasy starożytne*, Warszawa 2002, s. 104.

Źródło 4. Ostrakon z imieniem Temistoklesa

pl.wikibooks.org

Materiały źródłowe do tematu 2.**Źródło 1. Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie**

G. Kucharczyk, P. Milcarek, M. Robak, *Przez tysiąclecia i wieki. Cywilizacje starożytności i średniowiecza*, Warszawa 2002 s. 301.

Źródło 2. Unia w Krewie

My, Jagiełło, z łaski Bożej Wielki Książę Litwy i Rusi, pan i dziedzic przyrodzony, podajemy do wiadomości wszystkim, [...] jako dostojny książę Jagiełło, Wielki Książę Litewski [...] wyprawił uroczyste poselstwo do panów ziemian Polski, a potem też do jego królewskiej wysokości. [...] Jako liczni cesarze królowie i książęta rozmaici pragnęli z tym Wielkim Księciem Litewskim, życzyli sobie i radzi byli wejść w związki wieczyste powinowactwa, a co Bóg wszechmocny zachował dla osoby tejsze najjaśniejszej królowej. Toteż, najjaśniejsza pani, niechaj Wysokość Wasza przyjmie do tak wielce zbawiennego związku tegoż pana Jagiełłę, Wielkiego Księcia, na syna, a najjaśniejszą księżnę Jadwigę, córę waszą najdroższą, królowę Polski, niechaj poślubi na prawą swą małżonkę. [...] Skoro zaś to, co przyrzeczone, dojdzie do przewidzianego końca, natenczas pan Jagiełło, Wielki Książę z wszystkimi braćmi swymi jeszcze nie ochrzczonymi, krewniakami, szlachcicami, ziemianami z wyższymi i najniższymi w swoich krajach zamieszkałymi, wiarę świętego, rzymskiego Kościoła przyjąć zamierza, pragnie i życzy sobie. [...]

T. Maresz, K. Juszczyk, *Historia w tekstach źródłowych*, cz. 1, Toruń 1994, s. 129.

Źródło 3. O unii w Horodle

W trzy lata po Grunwaldzie [...] król odniósł następny, tym razem pokojowy sukces. Na wielkim zjeździe [...] spisano nowe akty unii między Królestwem Polskim a Litwą. [...] Jak można się domyślać, król, mając już wstępną akceptację panów polskich, uzgodnił wówczas z Witoldem przyszły kształt wzajemnych stosunków. Toczące się postępowanie procesowe w sprawie z Krzyżakami miało [...] wpływ na retorykę aktów unii [...]. Wystawiono kilka dokumentów. [...] Najważniejszy artykuł dotyczył sprawy wyboru wielkiego księcia po śmierci Witolda i stanowił, że wielkim księciem może być tylko ten, którego król polski i jego potomkowie będą chcieli powołać. Podobnie szlachta polska została zobowiązana, że gdyby król zmarł bez prawego dziedzica, nie obierze sobie za króla bez zgody wielkiego księcia i panów litewskich. [...] Na koniec Witold za zezwoleniem króla przedstawił rody litewskie, które zostały przyjęte do polskich herbów [...].

J. Krzyżaniakowa, J. Ochmański, *Władysław II Jagiello*, Wrocław 1991, s. 219, 221.

Źródło 4. Herb państwa w okresie rządów Jagiellonów

www.poczeta.com

Źródło 5. Obraz M. Jaroczyńskiego *II Traktat toruński*, 1873 r., Muzeum Okręgowe w Toruniu

pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Jaroczyński

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

